

Kung Albrekt och (hans far) hertig Albrekt av Mecklenburg (1) utfärdar med sina rådgivares, hövitsmäns och mäns samtycke och vilja en fridsstadga, för ärkebiskopen och alla biskopar, kyrkor, kloster, riddare och svenner, klerker och lekmän, köpmän i alla köpstäder och bönder på landet, varhelst de bor i kungens rike. Den som bryter häremot, hög som låg, inhemska som utländska, hotas av kungen till liv och gods. (2) Alla skall åtnjuta husfrid, kyrkofrid, tingsfrid och kvinnofrid från dags dato, och varje vägfarande som är ute i rättmätigt ärende skall färdas i fred. (3-4) Den av kungens eller hans fars tjänstemän, fogdar eller hövitsmän som skyddar en fridsbrytare skall dömas samma straff som denne, och alla är skyldiga att förfölja fridsbrytare överallt. (5) Bönder, brytar och landbor, oavsett vem de tillhör, skall vid hot om 20 marks böter erbjuda vägfarande härbärke och till dem sälja mat, öl, bröd och hästfoder. (6-7) Den fridsbrytare som tas på bar gärning skall plikta med livet och ej med sitt gods. Men kommer han undan levande förbryter han sitt gods, som kungen skall upplåta till två dannemän i samma härad som det ligger i, och dessa skall varje år ge två tredjedelar av avraden till kungen och en tredjedel till målsägaren till dess dennes skada är ersatt, varefter kungen ensam uppbär allt, så länge ägaren (fridsbrytaren) är utomlands och inte benådats av honom. (8) Dör fridsbrytaren dessförinnan utomlands går godset tillbaka till hans arvingar. (9) Om en fridsbrytare ej tas på bar gärning men likväl har förbrutit sig mot landslagen, och söks i det fogderi eller härad, där brottet skedde, då skall de fogdar eller ämbetsmän som inte genom bud eller brev underrättas andra fogdar om fridsbrottet anses som fridsbrytare på samma sätt som den som begått brottet. (10) Om kungens fogdar, hövitsmän eller tjänstemän drar ut till rikets värn genom härader eller fogderier, där de inte får gengärd utan måste låna till sin nödort, skall de återgälda detta inom en månad efter det att de kommer tillbaka från krigståget. (11) Varje fogde skall med råd av lagmannen och andra kloka dannemän låta bygga gästgiverier ("tawerne") vid de allmänna vägarna, där de bäst behövs, och tillsätta rättare i alla stora byar såsom lagboken påbjuder. Om friden blir bruten för någon och han för vänskaps skull inte tillkännager detta för dem som bor närmast, vare sig frälsemän eller skattebönder, skall han böta 20 mark till treskifte. (12) Alla tredjedelar av sakören till treskifte, från riddare, svenner och skattebönder, skall tillfalla kungen och kronan, men en tredjedel av det som det världsliga frälsets brytar och landbor skall böta, går till deras rätta husbönder. (13) Vem som helst får saklöst gripa och hindra den som bryter friden. (14) Värjer sig fridsbrytaren och blir ihjälslagen, skall han dömas som om han levde och den som slår är saklös. (15) Alla andra brott än stadgans skall beivras efter landslagen. (16) En fogde, hövitsman eller tjänsteman, som efterträder en avsatt föregångare, skall avge samma löfte i fråga om friden som denne en gång gjort. (17) Både inhemska män och utlänningar skall omfattas av fridsstadgan. (18) Den som bryter friden skall inte få frid vare sig i kyrkor eller kloster. (19-21) Varje fogde och tjänsteman i sitt fogderi och alla frälsemän, alla deras tjänare, svenska och tyska, inhemska och utländska samt hela allmogen skall med ed lova att hålla fridsstadgan. Den som inte gör det skall helt och hållet stå utanför friden, vilken skall gälla i tre år från denna dag.

Utfärdarna samt riddarna Erenigle (Sunesson) jarl, Karl (Ulfsson) av Tofta, Bengt Filipsson, Erik Karlsson, Sten Bengtsson, Birger Ulfsson, Arvid Gustavsson, Staffan Ulfsson, Arvid Jönsson, Raven (van) Barnekow, Vicke van Vitzen, Henrik van Brandis, Johan Ummereise, Johan Hjärne, Porse Get, Magnus Håkansson, (...) Gädde, Erenigle Nilsson, Sten Stensson, väpnarna Bo Jonsson, Finvid Finvidsson, Lars Björnsson, Herbricht Königsmark, Rudolf van der Dollen, Volrad van Züle, Henneke Molteke, Gerhard Snakenborg, Heine Snakenborg, (...)stede, Anries Halwerstat, Ludeke Negendank, Heine van Vitzen, Arent van Vitzen, Henrik (van) Barnekow, Ulrich (van) Barnekow, Gise van Helpten, Zabel van Helpten, Arent van Karow, Lüdeke Rütz, Grabowe van (...), Jarne Hog(...), Magnus Porse, Peter Ribbing, Magnus Petersson, Mikael Haraldsson, Harald Karlsson och Johan Gregersson lovar att hålla dessa stadgar och beseglar urkunden.

Avskrifter (samtliga sannolikt från 1600-talets slut): Anders Bohms kopiebok, hs B 17, s. 493-499; hs B 19c, nr 100; Skoklostersamlingen 1, fol., nr 26 (E 8645), s. 402-407; Kopiesamlingen 1, vol. 571 (opag.), samtliga i Sv. Riksarkivet. Alla avskrifterna bär (med smärre varianter) rubriken: "Konung Albrichtz och hans Broders (så!) vprettade Stadga om allehanda slags frid och andre Ordningar innan Swerighes Rijke. Anno 1375" (avskrifterna i B17 och i Skoklosterhandskriften dock med det felaktiga årtalet "1380"). – Uppgifter om övriga avskrifter finns på redaktionen för Svenskt Diplomatarium.

Tryckt: J. Hadorph, Biärköa Rätten. Bihang. Några gamla stadgar ifrån Konung Magni Ladulases Tijd Åhr 1280 til Kon. Gustaffs den förstes ... (1687), s. 27-29 (med marginalanteckningen "orig.") under rubriken "Konung Albrechts Stadga gifwin i Stockholm åhr MCCCCLXXV". – Trycket baseras på det nu förlorade originalet, vilket före slottsbranden 1697 fanns bland Förnämliga handlingar i Sv. Riksarkivet och är förtecknat i Erik Runell-Palmskiölds kronologiska register med signum ER E, Sv. Riksarkivets ämbetsarkiv.

Förtecknat: R. Geete, Fornsvensk bibliografi (1903), s. 190, nr 488.

Om de uppräknade sigillanterna se även siffernoterna 5-10 nedan.

För stadgans tillkomst i en period präglad av rättsosäkerhet och motsättningar mellan svenskar och tyskar, för dess beroende av den tyska s.k. Landesfrieden, för det i vissa stycken tydliga beroendet av äldre lagstiftning, för identifieringen av undertecknarna samt även i övrigt, se S. Engström, Bo Jonsson I (1935), s. 201 ff., 219 ff. och s. 299 f. Engström påpekar bl. a. att de nio första av de 24 svenska riddare och väpnare som tillsammans med 23 tyska riddare och väpnare beseglade urkunden var medlemmar av rikets råd. Se även Y. Brilioth, Svensk kyrka, kungadöme och påvemakt 1363–1414 (1925), s. 77 f.; V. A. Nordman, Albrecht, Herzog von Mecklenburg, König von Schweden (1938), s. 164 f.; H. Schück, Rikets brev och register (1976), s. 192 samt G. Bjarne Larsson, Stadgelagstiftning i senmedeltidens Sverige (1994), s. 59 f.

Texten utges här efter Hadorphs tryck. Avskrifterna är uppenbarligen sekundära och beaktas därför inte vidare. Som exempel kan nämnas att de luckor i uppräkningslistan i textens artikel nr 22 (se nedan not 6-6, 7 och 9-9) återfinns i samtliga redovisade avskrifter. Detsamma gäller den språkliga onöjaktighet (se not b-b) som påtalats av S. Engström (a.a., s. 202 not 63), ett fel som även återfinns i ytterligare två av Engström studerade avskrifter. – Förlagans bruk av virgula bibehålls, medan interpunktionen i övrigt normaliseras, liksom bruket av gemen/versal. Förlagan har också i en separat före texten tryckt innehållsförteckning rubriker till de 22 artiklarna, vilka även återges i marginalen på respektive ställe. Dessa har ej medtagits i utgåvan. Numreringen av artiklarna och styckeindelningen följer förlagan.

Wj Albricht *medb* Gudz nadh Swea oc Göta konunger / oc wi Albricht *medb* the samw nadhe / hertoghe innan Mekilborgh / oc grewe ower Swerin

(1) görum witerlikit allom mannom oc kennoms opinbarlika innan thesso brewe at wi *medb* samthykkio oc wilia wara radhgifuare / hövitsmanna / oc manna i waro rike i Swerike / gifuum oc kunnoghum een ganzkan frid allom mannom / oc serdelis hwarom enom widher nampn / först warom kera herra ock andlikom fadher ærkebiscopenom / oc allom androm biscopom / kirkiom / klostrom / riddarom och swenom / clærkom oc lekmannom / köpmannom i allom köpstædhom / allom bondom oppa landeno hwar the bo i waro rike oc biudhom widher ljf oc gots / at engen maa epter thenna dagh / hwa han hælts kan wara / antigia höghar ella laghar / jnlenzke ella vtlenzke til dirfwis thenna fridh bryta / ey *medb* drap ella fængilse / ey *medb* rof ella brand / oc ey *medb* walzwerkom / oc scal engin man then andra untsigia¹ / feydha ellas fanga / vtan hwar man scal sik nöyia lata at lagh oc rätt.

(2) Oc wiliom at hwar man widher nampn / riddare / swena / clærka oc lekmæn / rike oc arme sculu hafwa oc nivta huusfridh / kirkiofridh / thingxfridh oc qwinnofridh æpter thenna dagh / oc hwar oc en beschedhen wegfarande man som i sinom rättom ærendom ær / scal i fridi fara.

(3) Framledis biudhom wi oc wiliom thet ændelika / at engin war / ella wars kera faders embitzman / foghate ella höwitsman sculu nakan man for daghtingha / heyne ella halda som thenna fridhin bryter / hwar han hælzt kan wara / widher the samw plicht oc plagho / som han sculde thola som thenna fridhin brutit hawer. Ware thet swa oc / at han kome til nakan foghata / som thenna fridhin brutit hafuer / ella nakan embitsman ella höuitsman fore hægn sculd ella hielp af honum at hafua / han ma ther blifua oppa sin eighin ræt / oc niuta sins ræt / oc vræt gelda.

(4) Framledhis biudom wi widher wara hyllest oc nadh / om nakrom wordhe tilsacht oc eet rop komme ther thenne fridhen wordhe brutin / at han oc alle sculden æpter fölgia thöm som fridhin brutit hafdhe / hwat heldar thet ware oppa huse ælla fæstom / i köpstædhom ella a lande / ella ehwar föghati ella hæredhe thet ware hælzt / han scal *medb* troscap æpterfölgia som han længz giter vtan alt argt. Hwar thetta ey gör / tha wari swa saker som then som fridhin brutit hafuer.

(5) Oc biudom wi widher wart höxte budh allom bondom / brytiom oc landbom ehwem the hælzt kunno tillhöra / æntigia konunger / biscopom / kirkiom ella klostrom / riddarom ella swenom / clærkom, borgharom / bondom / frælsom ella scatbondom / at the sculu allom skælikom weghfarande mannom hws oc herberghe læna / oc thöm sælia mat / öl oc brödh oc hæstafodher tholikit som the hafua for thera penninga oc skipa thöm thera nödhthorfft æpter thy rikesins ræt tilsighær. Hwar thet ey gör / hafwi förbrutit XX mark til

threskiptes / konunge / malseghandenom oc hærådhenom. Ware ok naker then man som thet wel hafde / oc thet ey sælia wilde fore penninga / tha ma han leggia penningana ther *medb* dandemanna witnom / oc taka thet swa vtan sak oc sculd / oc hafui ængin fridh ther *medb* brutit oc han bætre XX mark til threskiptes som för ær sacht / som thet ey sælia wilde.

(6) Ware thet oc swa at nakar man thenne fridhin bruti / oc worde takin opa færske gerning / han scal bætre *medb* lifwit / oc ey *medb* gotzit. Vntkome han medh lifwit oc wordhe ey gripin / tha skal han hafwa forbrutit sitt gotz / *medb* swa forordhom / at konungin scal antwardha hans godz twem jnlendzkom dandemannom som i thy hærædhe bo ther gotzit innan ligger / oc the skulu konungenom hwart aar gifwa twedelena af afrådhenom som thet gotzit sculdar oc thridiungen malsæghandenom / til thes at malsæghanden hafwer lika fore sin skadha som möylikit ær / oc han *medb* skiælum bewisa kan.

(7) Oc nær malsæghanden fult hafwer fore sin skadha / tha scal konungin ensam afådhit vpbæra æmædhan han vtlændis ær / oc lifwandis som gotzit tilhörer / vtan han niuter enkanlika konungrins nadher oc ater fridh far.

(8) Ware oc swa at han doe vtlændis för æn han fridh finge / tha scal hans gotz koma igen til hans rætta arfwa.

(9) Kan thet oc swa wara / at nakar man thenna fridhin bryter / oc wordhe ey gripin oppa oppinbare sculd oc ²-ginge likawel landzlagh ower² han / oc wordhe förfolgdar *medb* enom ræt i hwars föghati ella hærædhe thet timde / oc læten the foghata ella æmbitzmæn thet ey fram om biudha til andra foghata / æntigia *medb* wissom budhum ella brefuum / oc læte ropit ey æpter fölgia / han ware swa brutliken som then som fridhin bröt.

(10) Ware oc thet / at ware / elles wars kæra herra / wars fathers foghata / höwitzmæn ella æmbitzmæn drogho til rikesins wærio / ella nödh / thet the *medb* skiælum bewijsa kunden *medb* warom thiænarom / ella thera eghnom ginom nakur the hærædhe ella foghati thöm ængin gingerd³ ware mote giort / oc thera nödhthorfft ey kunden fa / vtan the sculden thet ændlika til læns taka / thet sculu the atergelda innan thre manadha æpter thet the koma igen af the reiso thöm ther the thet af lænto. Hwar thet ey gör / tha gelle hanom igeen penning *medb* penning / ok konungenom til sinna ensak hundradhe mark.

(11) Framledhis biudom wi widher wart höxta budh / æpter thy hær fore stander scrifwit / at hwar en foghate i sit foghati / *medb* laghmannins raadh oc andra wisa dandemanna / sculu lata bygge oc legge tawerne oppa rættom allmanna wegh / thær thet höwis bæst oc nyttast ær / oc sculu thöm lata blifwa widher ræt oc lagh / oc sculu rættæra⁴ sættia i alla stora bya eptir thy laghboken tilsigher / Oppa hwem thenne fridh hælzt wardher brutin, oc gör han thet ey witerliket genast thöm honom næst bo / badhe frælsom oc skatbondum / oc wil thet nidherlæggia för winscap ella nakrahanda wild sculdh / han scal hafwa forbrutet XX mark til threskiptes / som för ær sacht.

(12) Alla fornemda thridiunga af saköra som i thry æghæ skiptes / the sculu konungen tilhöra oc kronone af riddarom oc swenom oc scatbondom / tho at hwarest sculu all fræltz hion som riddarom oc swenom oc frælse tilhöra / som æra brytia oc landbo en thridiung af allom saköra som thöm bör at böta / swa som ær kununx thridiungen / then sculu the ængom böta / vtan thöm the tilhöra / therom rættan^a huusbondom / riddarom oc swenom som för ær sacht.

(13) Oc ma hwar man hwa han hælzt ær / taka oc hindra then / som thenna fridhen bryter vtan sak / oc vtan scadha.

(14) Ware thet oc swa / at han sik wæria wilde som fridhin brutit hafuer / oc wordhe ihæl slaghin *medb* wærxjande hand / tha scal likawæl rættin öwer han dödhan ga / swa som han liuande ware. Oc hwar han slaar / wari saklös.

(15) Oc sculu all annor brut som ey röra thenna fridhin bætras æpter enom landzræt.

(16) Kunde thet oc swa hända / at nakre wordho afsatte af warom ella wars kæra herra / wars faders foghatom höuitzmannom ella æmbitzmannom i hwat mato the af koma / tha sculu the samw som æpter koma / thenna fornæmpda fridh lofua / æpter som hine för giordho / i allahanda mato halda / som för ær scrifwat.

(17) Oc sculu badhe jnlendske oc vtlenzke then fridh niwta oc vntgelda.

(18) Ware thet swa at nakar man tildirffdis thenna fridh bryta / som her fore scrifwin stander / oc han ey wilde halda / han scal hwarte fridh hafwa i kirkiom ella klostrom.

(19) Oc scal hwar en foghate oc æmbitzman i sino föghati thenna fridh sielfwer lofwa til wærn / oc scal han halda widher sina godha tro / oc sidhan ^bscal han^b alla the frælsismæn / som byggia oc bo i hans föghati badhe riddara oc swena thenna sama fridh lofua oc swærie / oc i alla matto stadhuht oc fast at halda / som för ær sacht.

(20) Oc alla the som byggia oc bo / hwars mans thiænara the hælzt æra / badhe swenska oc thytzka / jnlenzke oc vtlenzke / i hwars foghati thet hælzt kan wara / oc aller almoghe / bönder / brytia oc landbo / sculu oc swæria oc lofwa them fornempda fridh at halda.

(21) Hwar thet ey wil göra ella halda / han scal ganzklika vtan thenna fridh wara. Oc scal thenne fornempde fridh standa oc haldas thry aar æpter thenna dagh.

(22) Thetta lofwom wi konung Albricht fornempder konung i Swerige / oc wi Albricht hertogh ouer Mikelborg / oc grewe ouer Swerin / stadhuht oc fast at halda stadga thæssin obruttlika. Oc til witnisbyrdh hengiom wi beggias wara jncigle fore thetta bref. Framledis wi herra Erngisl Jerl / Karl af Thöfftom / Bendikt Philippusson / Erik Karlsson / Sten Benedictsson / Birger Vlfsson / Arwidh Göstafsson / Staphan Vlfsson / ⁵-Aruidh Jönsson⁵ / riddara, Rawen Barnekow / Vicke Van Vitzen / Henrik van Brandzen / Johan Vmereise / Jönis Hierne / Porse Geet / Magnus Haqwonsson, ⁶[...] Gedda⁶ / Erngisl Niclisson oc Sten Stensson riddara, Bo Jonsson / Finwidh Finwidsson / Laurens Biörnson / Herbricht Köningxmark / Rolf van Dolde / Volrad van Zetle / Henneke Molteke / Gerd Snakenborg / Heine Snakenborg, [...]stede⁷ / Anries⁸ Halwerstat / Ludeke Nechendank / Heine van Vitzen / Arent van Vitzen / Henrik Barnekow / Olrich Barnekow / Gise van Helpten / Zabel van Helpten / Arent van Karow / Ludeke Russ / ⁹-Grabowe van [...], Jarne Hog[...]⁹, Magnus Porse / Pæder Ribbing / Magnus Pætersson / Mikel¹⁰ Haraldsson / Harald Carlsson / oc Jon Gregrisson, swena / lofuum *medh* warom kærom herrom fornempdom konung Albrichte oc hertugh Albrecte alla thessa fornempda articulos oc fridh stadhuga oc fasta haldha wider sannind oc godho tro i alle mato som for ær scrifuit. Oc til thes mere wisso hafuum wi war jncigle latit hengia fore thetta bref. Datum Stockholmis anno Domini M CCC LXXV, feria quinta proxima post diem sancti Eri regis.

^a Så för väntat rättom *Hadorph*. ^{b-b} Så *Hadorph*; troligen fel för sculu eller scal han lata (se Engström, a.a., s. 202 not 63).

¹ Se Söderwall: *untsighia med anförd betydelse 'uppsäga fred och vänskap med ngn'*. ²⁻² Se Söderwall: *ivirganga 10 med anförd betydelse 'överträda, bryta'*. ³ D.v.s. *skyldighet att underhålla resande (särskilt kungar, biskopar, ämbetsmän)*; se KL V, sp. 255: Gengärd. ⁴ Se Söderwall: *rättare 1 med anförd betydelse 'person som har sig ålagdt att anvisa resande härberge samt skaffa dem mat och hästfoder'*. ⁵⁻⁵ Enligt Engström, a.a., s. 299 fel för Anund Jonsson. ⁶⁻⁶ Lucka i texten; enligt Engström, s. 203 not 65 bör det stå Nils Gädda. ⁷ Lucka i texten; för namnförslag se Engström, s. 204 not 68. ⁸ Enligt Engström, s. 204 not 68 fel för *Jurios*. ⁹⁻⁹ Lucka i texten; personerna har inte identifierats av Engström (jfr s. 204 not 68). ¹⁰ Enligt Engström, s. 203 not 65 möjligen fel för Torkel.